

Навчально-методичний центр
Дошкільний навчальний заклад №1 «Ромашка»
м. Березне

*Перцептивна, пізнавальна
та мовленнєва активність дітей
з порушенням зору*

З досвіду роботи вчителя-дефектолога дошкільного
навчального закладу №1 «Ромашка»
м. Березне
Заліської Тетяни Андріївни

**Заліська Тетяна Андріївна - вчитель-дефектолог дошкільного
навчального закладу №1 «Ромашка»**

**Тема: Перцептивна, пізнавальна та мовленнєва активність дітей з
порушенням зору.**

Методичний посібник - навчально-методичний центр відділу освіти
Березнівської райдержадміністрації 2006 р. (з досвіду роботи
вчителя-дефектолога Заліської Тетяни Андріївни)

Методичний посібник для вчителів-дефектологів, вихователів та
батьків з рекомендаціями спрямованими на спеціальне
організоване навчання та виховання, яке попереджає та корегує
вторинні відхилення в їхньому розвитку, формує та стимулює
компенсаторні процеси.

Матеріали зібрала і підготувала Заліська Т.А.

Відповідальна за випуск Мельничук Л.С., завідувачка НМЦ

**Навчально-методичний центр відділу освіти
Березнівської райдержадміністрації**

*Навчально-корекційна
робота*

***Перцептивна, пізнавальна та
мовленнєва активність дітей
з порушенням зору***

1. Найсуттєвіші особливості:

- ❖ редукованість сприймання;
- ❖ перцептивна пасивність;
- ❖ порушення загальної моторики, постави, рівноваги, наявність нав'язливих рухів у слабозорих;
- ❖ порушення дрібної моторики пальців рук;
- ❖ уповільненість психомоторики;
- ❖ амімічність або недостатня виразність мімічних рухів;
- ❖ порушення просторового гнозису;
- ❖ мовленнєва пасивність;
- ❖ порушення аналітико-синтетичної діяльності.

2. Основні об'єкти корекції:

- ❖ стимулювання перцептивної пошукової активності;
- ❖ розвиток сенсорних дій обстежувального характеру;
- ❖ розвиток загальної моторики: обсягу і точності рухів, самостійності їх виконання, координованості рухів рук, ніг і тулуба, відчуття рівноваги, правильної постави, пози, подолання нав'язливих рухів у слабозорих;
- ❖ зняття моторної напруженості, скутості рухів;
- ❖ розвиток моторики рук: швидкості й точності, скоординованості рухів і пальців;
- ❖ виховання й активізація мімічних рухів: обсягу, точності виконання, самостійності, виразності, подолання амімічності у слабозорих;
- ❖ виправлення звуковимови, розвиток фонематичного слуху;
- ❖ практичний розвиток знаряддєвих дій;
- ❖ навчання слабозорих користуватися дотиком і зором, дотиком без зору.

3. Шляхи і засоби корекції:

- ❖ широке застосування предметно-практичної діяльності;
- ❖ використання ігрової діяльності, спеціальних дидактичних ігор і вправ;
- ❖ використання спеціальних оптичних засобів, нарочних і навчальних посібників;
- ❖ цілеспрямоване проведення екскурсій і спостережень;
- ❖ уроки навчання грамоти, читання, письма, математики;
- ❖ спеціальні корекційні уроки;
- ❖ заняття ліпленням, моделюванням, аплікацією;
- ❖ уроки ручної праці, образотворчого мистецтва, музики і співів, фізичного виховання;
- ❖ стимулювання мовленнєвої активності (участь у діалогах, монологічні висловлювання, переказ прочитаного, почутого, побаченого);
- ❖ участь дітей у самообслуговуванні та елементарній побутовій праці;
- ❖ цілеспрямована робота з батьками.

Гімнастика для очей

Гімнастика для очей

Як і всі м'язи нашого тіла, м'язи очей потрібно тренувати для успішної їх роботи. Вправи можуть стати корисними лише за умови правильного і систематичного їх виконання.

Тривалість їх від 5 до 10 хв. Щоб очі якомога менше стомлювалися, діти виконують такі вправи:

- ❖ масаж заплющених повік за допомогою колових рухів пальців;
- ❖ піднімання та опускання очей, рухи вліво-вправо і т.д.
- ❖ міцне заплющення очей з подальшим поглядом у далечінь;
- ❖ «ходіння» очима по доріжках;
- ❖ міцно стулити повіки на три - п'ять секунд, а потім на три - п'ять секунд розплющити очі (6-8 разів);
- ❖ 1-2 хв. швидко кліпати очима;
- ❖ закрити очі та обережно масажувати повіки коловими рухами пальців у напрямку від носа, а потім у зворотному напрямку;
- ❖ обережно надавлювати трьома пальцями на закриті повіки 1-2 с (3-4 рази);

- ❖ дивитися в даль перед собою 2-3 с, потім перевести погляд на кінчик носа на 3-5 с (6-8 разів);
- ❖ прикрити повіки. Очі підвести вгору, зробити ними колові рухи за годинниковою стрілкою, потім проти годинникової стрілки (6-8 разів).

Вправи для втомлених очей

Коли очі втомилися, відразу потрібно робити такі вправи:

1. Заплющити міцно очі, а потім розплющити їх. Повторити цю вправу 4-6 разів.
2. Погладжування повік протягом 1 хв. кінчиками (подушечками) пальців.
3. Колові рухи очима вниз. Повторити вправу 10 разів.

4. Витягнути вперед руку. Стежити поглядом за нігтем пальця, повільно наближаючи його до носа, а потім так само, повільно відсуваючи назад. Повторити вправу 5 разів.
5. Подивитися у вікно, знайти найвіддаленішу точку і затримати на ній погляд протягом 1 хв.
6. На шибку наклеїти чорний квадратик, що за розмірами відповідає клітинці шкільного зошита. Прикривши одне око рукою - 30 с. дивитися на цей квадратик з відстані 30 см., а потім на 30 с. переводити погляд у далину, за вікно. Вправу треба повторювати 2-3 рази в день по 4-5 хв. кожним оком.
7. Поводити очима за годинниковою стрілкою. Вправу роблять 2-3 рази на день, потім поступово збільшуються до 12-15.

Масаж для очей

1. Постукування кінчиками пальців по голові.
2. Розчісування пальцями від чола до потилиці.
3. М'яке пощипування брів від перенісся до скронь.
4. Обертальні рухи до носа від зовнішніх куточків очей.
5. Розтерти долоні до відчуття тепла і прикласти їх до очей.
6. В. п. сидячи. Міцно заплющити очі на 3-5 секунд, а потім розплющити їх на 3-5 с. (6-8 разів).
7. В. п. - сидячи. Швидко моргати впродовж 1-2 хв. (моргати під час читання).
8. Трьома пальцями кожної руки легко натиснути на верхнє повіко, через 1-2 с. зняти пальці з повіки (3-4 рази).

Вправи для великих м'язів очей

Вправи виконувати стоячи, розслабившись. Дивитися вперед, повернувши голову в одному напрямку.

1. Глянути на стелю, потім, не рухаючи головою або тулубом, перевести очі на підлогу.
2. Рухати очима з боку в бік, спочатку дивлячись якомога далі вправо. Потім вліво, не рухаючи головою і тілом.
3. Глянути в правий верхній кут кімнати, потім у нижній лівий (10 разів). Потім зробити 10 разів рух очима з верхнього лівого в нижній правий кут кімнати.
4. Уявити собі дуже великий обруч. Обвести його очима 10 разів праворуч. Те саме зробити в іншому напрямку. Не рухати головою, а повертати лише очима.
5. Підняти вказівний палець правої руки на відстань близько 20 см. до очей, потім перевести погляд з пальця на будь-який великий предмет (на свій вибір), що знаходиться на відстані 3 м. і далі. Перевести погляд туди і назад 10 разів, потім відпочити 1 с. і повторити вправу 2-3 рази.

Офтальмотренаж

Пугач. На рахунок 1-4 закрити очі, а на рахунок 5-6 широко розкрити їх і подивитися в далину (4-5 разів)

Мітли. Часто моргати, не напружуючи очей, на рахунок 1-5 (4-5 разів).

Можна супроводжувати моргання промовлянням тексту:

Ви, мітли, втому зметіть,

Очі нам добре освіжіть.

Піжмурки. На дошці поставити маленькі іграшки або кольорові фішки.

Діти заплющують очі на рахунок: один, два, три, чотири. За цей час ведучий змінює розташування предметів на дошці. Розплющивши оці, діти намагаються визначити зміни, що відбулися (4-5 разів).

Далеко-близько. Діти дивляться у вікно. Вихователь називає спочатку предмет, що перебуває далеко, а через 2-3 секунди предмет, який

розташований близько. Діти повинні швидко відшукати очима предмети, які називає ведучий (6-8 разів).

Піймай «зайчика». Вихователь включає ліхтарик і випускає «сонячного зайчика» на прогулянку. Діти, піймавши очима «зайчика», супроводжують його, не повертаючи голови 45 секунд.

Гімнастика для очних яблук

Цю гімнастику особливо цінують народи Далекого Сходу.

Вона полягає в обертанні очних яблук в усі сторони і концентрації погляду на кінчику носа.

1. Переводити погляд вправо-вліво-вгору-вниз (2-3 рази).
2. Зробити очима латинську літеру V, щоразу затримуючи погляд на крайньому відхиленні.
3. 30 разів швидко моргати.
4. Відпочивати, дивлячись у далечінь.

Повторити весь комплекс - 3 рази на тиждень.

Корисна гімнастика для очей

Вправи можуть стати корисними лише за умови правильного і систематичного їх виконання. Тривалість від 5 до 10 хв. Щоб очі якомога менше втомлювалися, діти виконують такі вправи:

- ❖ масаж заплющених повік за допомогою колових рухів пальців;
- ❖ піднімання та опускання очей, рухи вліво-вправо і т.д., міцне заплющення очей з подальшим поглядом у далечінь;
- ❖ «ходіння» очима по доріжках (плакати з намальованими хвилястими лініями, лабіринтами).

Вправи для запобігання втоми очей

1. Сидячи за столом з мішечком солі на голові, щільно примружити очі на 3-5 с, потім відкрити на 3-5 с. Повторити вправу 6-8 разів.

Вправа зміцнює м'язи повік, сприяє поліпшенню кровообігу і розслабленню очей.

2. Сидячи на стільці з мішечком солі на голові, швидко поморгати протягом 1-2 хв. Вправа сприяє поліпшенню кровообігу в м'язах очей.

3. Стоячи з мішечком солі на голові, дивитися прямо перед собою 2-3 с. Підняти праву руку, зафіксувати перед обличчям на відстані 25-30 см від очей великий палець, перевести погляд на його кінчик і дивитися на нього протягом 305 с, рахуючи вголос. Опустити руку. Вправу повторити 10-12 разів. Вправа зменшує загальну втому, поліпшує працездатність очей на близькій відстані.

4. Сидячи з мішечком солі на голові, дивитися на кінчик пальця витягнутої вперед руки. Не відводячи погляду від пальця, повільно наближати його до обличчя, поки він не почне «двоїтися».

Повторити вправу 6-8 разів.

*Індивідуальний план роботи
(на тиждень)
Корекційна тема "Осінь"*

Корекційна тема «Осінь»

Понеділок Систематизувати уявлення дітей про послідовність змін у природі восени: положення сонця, опади, стан ґрунту, води, рослин, поведінку тварин; закріпити розуміння зв'язку між зміною положення сонця, настання холоду і станом рослин, зникнення комах, відліт птахів. Формувати знання про працю дорослих восени. Робота з серією сюжетних малюнків по темі.

Вівторок Збагачувати мову дітей прикметникам, підбираючи їх до слів - осінь, погода, день, дерева.

Складання оповідання до сюжетної картинки.

Розвивати простежуючи функцію, окомір.

Середа Автоматизація дій з пензликом, фарбами, розвивати вміння передавати з натури величину всіх частин дерев, розширити знання про кольорову гаму (листочки на деревах). Розвивати зорову пам'ять. Малюнок «Прогулянка в парку».

Четвер Корекція сенсорних функцій, аналітичного сприйняття кольору та форми, розвиток дрібної моторики. Розвивати гостроту зору,

окомір, простежуючу функцію.

«У світі чарівних паличок» (викладання стовбура, гілок дерев - з

паличок та листочків з різнокольорових пластинок).

П'ятниця Підсумкове заняття по темі «Осінь»

(план додається)

Лонеділок

1. Індивідуальні заняття (3)

Продовжувати розвивати у дітей зорову пам'ять, увагу, спостережливість.

а) Гра "Чого не стало?"

б) Гра "Знайди іграшку".

в) Вправи "Що змінилось?" (спостереження за змінами, що відбулось у природі)

2. Музичне I

(за планом музичного керівника).

3. Заняття II

Ознайомлення з навколишнім середовищем

Тема: "Осінь"

Мета: закріпити та розширити уявлення дітей про ознаки, характерні для осені.

Провести спостереження за сезонними змінами у природі. Вчити впізнавати та

називати зміни, які відбуваються серед комах, птахів, тварин під впливом приходу

осені.

Розвивати увагу, пам'ять, прослідковуючу функцію. Виховувати бажання милуватися осінніми пейзажами.

Обладнання: предметні та сюжетні картинки, дидактична вправа "Яка рослина найкрасивіша?"

4. Корекційні заняття (2)

5. Індивідуальні заняття (3)

Продовжувати розвивати у дітей кольорозрізнення, знати та називати кольори,

знаходити заданий колір, підбирати необхідний. Розвивати зорове сприймання,

фіксацію погляду.

а) Дидактична гра "Квіти і метелики".

б) Розфарбуй осінній пейзаж.

(із книжок - розфарбованок)

в) Гра "З якого дерева впав листок?"

Вівторок

1. Індивідуальні заняття (3)

Закріплювати культурно-гігієнічні навички дітей:

- а) гігієнічна гімнастика
- б) правильність одягання
- в) умивання, причісування

2. Індивідуальні заняття (3)

Завдання по виправленню мовних недоліків. Свистячі звуки:

- а) назвати малюнки, уточнити значення (стор. 37). Уточнити, де в словах стоїть звук - С -. Придумати та називати слово із звуком - С-.
- б) ігри по розвитку зорової пам'яті «Який малюнок я описала?», «Хто більше запам'ятав малюнків?».
- в) пояснити та вивчити прислів'я: «Робота спільна — мов пісня весела», «Який Сава - така й слава».
- г) Змінювати речення

Я випив склянку соку (ти, ми, вона, він, ви). Гра «Жартівливі відповіді» (по малюнках).

3. Корекційні заняття (2)

4. Робота з батьками

Бесіда «Вчимося говорити» (рекомендації батькам).

Матеріали додаються.

Середа

1. Індивідуальні заняття (3)

Продовжувати розвивати вміння дітей обслуговувати себе самостійно. Розвивати зорову фіксацію, продовжуючи функцію, дрібну моторику рук.

Зашнуруй та зав'яжи черевички.

2. Заняття I

Художня література

Тема: О. Висоцька "Осінь"

Мета: учити дітей уважно слухати текст, розуміти зміст, виділяти головне, відповідати на запитання. Закріпити знання про особливі погодні умови осені.

Активізувати словник дітей.

Розвивати пам'ять, мову, мислення. Виховувати бережливе ставлення до природи.

3. Заняття II

Малювання

Тема: "Шапочки коричневі та білі ніжки мають всі грибочки..."

Мета: продовжувати вчити дітей малювати округлі лінії, замикаючи їх в овали, розфарбовувати грибочки, не виходячи за контури.

Розвивати окомір, кольоро -, форморозрізнення. Виховувати зосередженість і охайність.

4. Корекційні заняття

5. Індивідуальні заняття

Продовжувати вчити дітей мислити; виділяти, співставляти, знаходити розбіжності

та схожі предмети.

Розвивати увагу, спостережливість, простежуючи функцію, зорову пам'ять.

а) Знайди розбіжності.

б) Пазли "Червона шапочка"

в) Завдання для слухняних пальчиків.

Четвер

1. Індивідуальні заняття (3)

Розвивати з дітьми вміння рахувати в межах 6.

а) Склад числа з одиниць.

б) Величини: товщий - тонший, однакові за товщиною.

в) Закріплення днів тижня.

2. Музичне I

(за індивідуальним планом музичного керівника).

3. Заняття I

Математика

Тема: Цифра 7. Порядкова лічба.

Мета: закріпити знання дітей про цифри від одного до шести. Познайомити з

цифрою 7; дати знання про порядкову лічбу в межах семи; Розвивати увагу, пам'ять,

мислення.

Виховувати зосередженість дисциплінованість, самостійність у виконанні завдань.

4. Заняття II

Ліплення

Тема: "Чудові листочки"

Мета: провести обстеження листочків (сухих) з різних дерев по контуру пальчиками, розглянути зразки; вчити дітей ліпити листочки різної форми і прикріплювати їх до гілочок дерева.

Розвивати дрібну моторику. Виховувати охайність в роботі.

5. Корекційні заняття (2)

6. Індивідуальні заняття (3)

Узагальнити знання дітей про орієнтування в просторі: поняття ближче — далі;

верх, низ, середина; ліво - право, прямо. Розвивати зорову пам'ять, увагу.

а) Вправи з біноклем.

б) Д/г "Хто швидше?"

в) Знайди заданий предмет

(за інструкцією)

П'ятиця

1. Індивідуальні заняття (3)

Розвивати мовленнєве спілкування, вчити описувати заданий предмет, підбирати прикметники; закінчувати речення; Розвивати увагу пам'ять

- а) Опиши горобину в осінньому вбрані.
- б) Підбери прикметники до предметних картинок.
- в) Закінчи речення.

2. Заняття I

Мовленнєве спілкування

Тема: "Як листя жовтіє, то й поле сумніє" (з народної мудрості)

Мета: вчити дітей розуміти та відгадувати загадки; переказувати оповідання близько до тексту; Ознайомити з теперішнім, майбутнім, минулим часами дієслова,

вправляти у звуковому аналізі слова; збагачувати словник словами по темі "Осінь"

(пора року, сезонні зміни, явища природи і т.п.) розвивати мову, зорову пам'ять,

виховувати інтерес до природи, бережливе ставлення до неї.

3. Заняття II

Аплікація

Тема: Летіла сова

Мета: провести обстеження пальчиком по контуру іграшкової сови; вчити ділити

кусок пластиліну на дві частини (більшу - туловище, меншу - голова; скачування

більшого куску прямими рухами долоні і круговими рухами - голови).

Вчити

скріплювати дві готові частини.

Розвивати простежуючи функцію, дрібну моторику. Виховувати бажання працювати

самостійно.

4. Корекційні заняття

(план проведення заняття додається)

5. Індивідуальні заняття (3)

Розвивати у дітей зоровий аналіз та синтез, закріплювати м'язи очей, розвивати

гостроту зору, окомір.

- а) Лото "Квіти" (із 6 частин)
- б) В світі чарівних паличок.
- в) "Хто за ким?" (за казкою "Колобок")

*План корекційного
заняття
Тема "Осінь"*

Завдання.

Узагальнити знання дітей про пору року "Осінь" і закріпити поняття - початок, середина осені, пізня осінь; вміти виділяти характерні особливості осені (клімат, заміни в природі, часі).
Формувати спільні способи розумових дій, аналіз, порівняння, узагальнення. Розвивати дрібну мускулатуру рук, гостроту зору,

окомір.

Виховувати самостійність, взаємовиручку, радість за правильно виконане завдання і мислення, пам'ять, увагу, інтерес до запропонованого завдання.

Обладнання.

Картинки із зображенням осіннього пейзажу, мозаїка, роботи дітей виконані раніше, папір, фарби, пензлі; шаблони з наліпленим пластиліном, різні крупи, клейкий макет дерева, кольорові палички, засушені листочки.

Хід заняття:

1. Бесіда

Тифлопедагог пропонує розглянути картини з осіннім пейзажем.

Яка пора року зображена?

Чим відрізняється осінній пейзаж, зображений на них?

Які особливості ранньої осені, середини осені, пізньої осені?

Яку загадку про осінь ви знаєте?

Невидимка ходить гаєм,
Всі дерева роздягає,
І фарбує в жовтий колір
Клени, липи та тополі.
(Осінь).

Що це за невидимка? Які кольори осені ви знаєте?

2. Слово тифлопедагога.

Після осені прийде зима. Всі кольори осені покриє білою ковдрою. У природі все ніби засне. І наше з вами завдання залишити якомога довше цю жовтогарячу гаму.

Ми сьогодні будемо з вами чарівниками. Які будуть ліпити, викладати, малювати "Осінь".

3. Дітям пропонуються слідуєчі завдання (під час їх

виконання звучить музика).

- ❖ Намалювати дерево в осінньому вбранні.
- ❖ Викласти з мозаїки дерево.
- ❖ Крупою (рисом, гречкою, горохом, пшеницею) викласти дерево та грибочки під ним (на макеті дерева та грибів наліплений пластилін).
- ❖ На макет дерева з клейким папером викладаються гілки (палички коричневого кольору), листочки діти рвуть засушені листочки).

4. На великий пінопласт діти викладають виготовлені роботи. Розміщують так - великі дерева знизу (ближче), менші - посередині.

Під час формування картини діти розповідають вірші
Ми грибочки лісові,
Любим сонце,
Любим дощ,
З нами буде смачний борщ.

Знову золоті листочки клена,
Летять на землю і на мене,
Такі тендітні і сумні,
Летять, кружляють і крилять
Немов сліди качиних лапок
Лягають тихо на землі.
Давайте уважно розглянемо наше творіння.
Вам подобається те, що ми зробили?
Який пейзаж ми створили, сумний чи веселий?
Що може звеселити його. Сонечко.
Зобразіть на своєму обличчі сум, радість.

Діти всі разом викладають сонечко. Підсумовуючи все зроблене звучить вірш.

Подивись на видноколір,
Мов змінились всі ліси
Хто ж це їх у жовтий колір
Так барвисто прикрасив.
Ось край річки жовті клени і берези золоті.
Лиш ялинки всі зелені запишись в самоті.

*Конспект заняття
з ліплення для дітей
з вадами зору
на тему:*

"Осі́ннє листя"

Навчальне - корекційна мета

Вчити ліпити різні за величиною листочки (великі, середні, маленькі) передавати форму, вдавлюючи, розминаючи пальцями для одержання листочків різної форми (круглої, овальної, продовгуватої), стекою робити розрізи, хвильки, прикріплювати виготовлені форми до гілочок, розміщених на площині. Виховувати естетичний смак, увагу, пам'ять, самостійність в роботі. Розвивати форморозрізнення, дрібну моторику пальців рук, зорову пам'ять, окомір.

Зорова корекція

оздоблення листочків «краплинками роси»

(намистинки різної

величини).

Обладнання:

картинки із зображенням дерев, гілочок з листочками, листочки (засушені) зібрані в осінньому лісі.

Роздатковий матеріал:

дощечки для ліплення, стеки, пластилін різних кольорів, аркуші картону, на яких намальовані гілочки (без листочків), намистинки, серветки, тарілки.

Хід заняття

I. Бесіда з дітьми про пору року «Осінь» (проводиться біля вікна з видом на осінній парк).

1. Що ви бачите в парку?

Які дерева ви роздивились?

Якого кольору листочки на деревах?

2. Що в парку високе, що - низьке?

Що знаходиться над верхів'ями дерев?

Які дерева ростуть зліва, справа?

II. Гімнастика для очей

1. На столах у дітей стоять букети з осіннього листя. Діти розглядають листочки, роблять обстеження пальчиком по краю.

2. Після пальчикового обстеження діти роблять висновок (колір, форма, краї листочків зубчасті чи прямі, хвилясті).

3. Тифлопедагог пропонує намалювати форму листка в повітрі.

III. 1. Вчитель - дефектолог показує зразок гілочки, на яку наліплені листочки

а) Гілочку якого дерева я вам приготувала?

б) Якої форми та кольору, зроблені мною листочки?

2. З чого ми починаємо свою роботу?

Спочатку ми обираємо листочки якого дерева будемо ліпити.

Підбираємо пластилін за кольором. Ділимо пластилін на невеличкі шматочки. Якщо листочки круглої форми, то скачуємо кульку. Якщо листочки - овальні, то між двома долонями скачуємо стовпчик.

Потім пальцями відтягуємо, розминаємо роблячи листочки (частковий показ). Після виготовлення листочків способом примазування прикріплюємо їх до гілочок, які намальовані на аркуші картону. Стекою можна зробити хвилясті, зубчаті кінчики листочка.

3. Вся робота виконується під музику (П.І.Чайковський «Осінь пісня»). В кінці заняття дітям пропонують викласти намистинками - «краплинки роси».

IV. 1. Роботи викладаються на підставку, проводиться підсумок.

*План
індивідуального заняття
в середній групі*

Мета заняття.

Вчити дітей розрізняти предмети в просторі: зверху-знизу, над-під, зліва -справа, в середині. Вчити розуміти поняття: перший, останній, середній. Розвивати зорову пам'ять, увагу, підвищувати гостроту зору.

Хід заняття

1. Завдання а) покажи праву, ліву руку; праве, ліве очко, ухо;
б) що знаходиться зверху, знизу (стеля-підлога);
в) що ти бачиш далеко, близько (дерева, ліхтарі), (канава, огорожа).
2. До нас завітав колобок і приніс із собою завдання. Давай допоможемо йому.

Завдання: "Покласти колобки між кольоровими лініями зверху, знизу, посередині."

3. Давай пригадаємо казку "Колобок"
 - а) Кого із героїв казки нема на цих малюнках? (ведмедика).
 - б) Розложи картинки одна за одною.
 - в) Із готових форм (колобок, ведмедик) виклади картинку.
 - г) Пригадай пісеньку Колобка.
4. Гра "Знайди своє місце"

Звірята з казки шикуються один за одним. Потім тифлопедагог ховає одне із звірят. Дитина повинна визначити, яке звірятко заховалось. Потім приходить собачка. Хто із тваринок прийшов у гості до героїв казки "Колобок"?
5. Дитині пропонується взяти героїв казки "Колобок" і погратись з товаришами.

- Морква, буряк, капуста...
- Дуб, береза, ялина...
- Стіл, ліжко, шафа...
- Лялька, машинка, м'яч...
- Слон, вовк, лев...
- Метелик, жук, комар...
- Літак, ракета, вертоліт...
- Молоко, сир, масло...

IV. Розвиток аналізу чого спостереження

«Відгадай за описом»

«Чим схожі, чим відрізняються?»

«Що буває (білим, чорним, солодким, солоним, великим, маленьким і т.д.)?»

«Чим пахне сад восени?»

«Який колір має осінь, зима?»

V. Розвиток аналітичного сприйняття форми предмета

«На які геометричні фігури схожі предмети в кімнаті?»

«Геометричне доміно»

«Орнамент з геометричних фігур»

«Якої геометричної фігури не вистачає?»

«Геометричні фігури з двох частин»

«Відгадай за описом»

VI. Розвиток просторової орієнтації

«Як розміщені предмети на картинці»

«Хто де стоїть?»

«Хто швидше?»

«Розложи за інструкцією»

«Знайди іграшку»

«Що, де росте?»

«Попади м'ячем у сітку»

«Як я йду в дитячий садок»

*Індивідуальні завдання
для дітей*

(розвиток пам'яті, мовлення, логіки)

**Ігри та корекційно-розвиваючі завдання для
практичного використання в корекційній роботі**

I. Розвиток зорового аналізатора

«Хто, що їсть?» (з'єднання лінією)

«Знайди пару» (картинки, частини картинок)

«Де чия тінь?»

«Що зображено в кожному рядку?»

«Що зайве?»

«Чарівний мішечок»

II. Розвиток слухового аналізатора

«Хто сказав слово?»

«Хто так кричить?»

«Де ми знаходимось?»

«Підбери слова на заданий звук»

«Що грає?»

«Закрий очі, прислухайся. Що чуєш?»

III. Розвиток пам'яті та уваги

«Що змінилось?»

«Розложи як я»

«Знайди розбіжності»

«Що забув намалювати художник?»

Доповни ряди предметів і назви спільним словом

- Лимон, яблуко, груша ...

Кілька ігрових завдань для дошкільнят

- **Розвиток пам'яті**

- Постарайтеся разом пригадати, які іграшки лежать у коробці. "Я пам'ятаю червону машинку. А ти?" - "А я зайчика". Хто пригадає більше? А потім разом подивіться, кого ж ви забули.
- "Іграшки в черзі". У чергу до поїзда вишикувалися – лялька Катруся, Покемон, сірий зайчик... Кладете п'ять — шість іграшок одна за одною. Аж раптом всі іграшки побігли подивитися мультфільм. А коли повернулися до потяга, забули, хто за ким стояв. Нехай маля допоможе іграшкам знову стати в чергу так, як було.
- Розкладіть перед дитиною кілька іграшок чи предметів. Скажіть їй заплющити очі й тим часом заберіть один чи два предмети. Дитина має сказати, чого бракує.
- Гра "Хто більше запам'ятає". Дорослий називає будь-яке слово, малюк повторює і називає своє. Дорослий повторює два попередніх слова і додає своє — і так далі. Мінімальне завдання — щоб дитина змогла згадати по черзі п'ять попередніх слів.

- **Вправи для розвитку мовлення**

- Вимовте якесь слово чи фразу з різними інтонаціями. Така гра дуже сподобається дитині, от побачите! Адже навіть звичайне слово "так" можна сказати у 50 варіантах. Після кожного нехай дитина пояснить: це було весело, це голосно, це різко, це страшно... Таке завдання допоможе їй оволодіти різними інтонаціями та зрозуміти, коли яку з них можна використовувати, а яку - ні. Крім того, дитина навчиться володіти своїми емоціями.
- "Різні голоси". Читаючи казки, покажіть, як можна говорити різними голосами. А тоді запропонуйте дитині відтворити голос колобка, зайця чи вовка. Нехай вона підкріплює це жестами та мімікою.

- Прочитавши казку, запропонуйте переказати її. Це завдання не тільки тренує пам'ять, але й навчить дитину говорити повними реченнями, до того ж пов'язаними між собою змістом.
- Покажіть звичайний м'ячик - нехай дитина спробує описати його п'ятьма словами. Наприклад, великий, червоний, круглий, твердий, гладкий. Так можна описувати будь-що. Крім того, що малюк складатиме цілісне уявлення про предмети, він ще й поповнить свій словниковий запас.

Гра на логіку

- "Закінчи речення". Наприклад, "Дерево має - листя, квіти, кору, траву", "В Африці живуть — ведмідь, зебра, верблюди, вовк..." Дитина має вибрати правильний варіант.
- "Де помилка?", перерахуйте п'ять слів однієї групи, одне або два з яких будуть зайвими. Наприклад, тюльпан, лілія, морква, ромашка, квасоля, нехай, дитина пояснить, що тут **зайве** і чому (зайвими словами є "морква" та "квасоля", бо це овочі).
- Розкладіть перед дитиною яблука, груші, моркву, картоплю, виноград (словом, все, що є вдома) та поставте поряд три кошики. В один належить скласти всі фрукти, в решту - овочі та ягоди.

У світі чарівних паличок

1. Із 8 паличок скласти два квадрата.
2. Забрати одну паличку і виконати таке ж завдання, як №1.
3. Із 5 паличок скласти два трикутники.
4. Із 10 паличок скласти 3 рівних квадрата.
5. Із 5 паличок скласти квадрат і 2 рівних трикутники.
6. Із 6 паличок скласти квадрат і трикутник.
7. Із 4 паличок скласти ромб, додай ще одну і зроби два трикутники.

8. Із 5 паличок виклади прапорець.
9. Із 6 паличок склади парасольку.
10. Із 6 паличок склади вікно, забери одну паличку, так, щоб вийшло 2 прямокутники.

11. Навколо жовтого круга виклади 8 паличок - промінчики сонечка.

12. Із довільної кількості паличок виклади будь-що за бажанням.

13. Із 4 паличок склади ліжко.
14. Із 9 паличок виклади шафу.
15. Із 5 паличок виклади стіл.

Дидактична гра

«Хто швидше?»

Мета. Вчити дітей орієнтуватись в малому просторі, словесно визначати просторові ознаки; розвивати окомір.

Хід гри

На картках зображені чотири ряди різних предметів. До кожної картки додаються чотири різні за кольором смужки. Дітям слід закривати конкретною смужкою кожен ряд (зверху, знизу і т.д.). потім пропонується відкрити одну із смужок і розказати де, що зображено.

Дидактична гра

«Хто, що робить?»

Мета. Вчити дітей словесно визначати дію людини чи предмета, підбрати дієслова до іменників. Розвивати простежуючи функцію ока.

Хід гри

На аркуші картону зображені 12 картинок, на яких зображені люди під час виконання тої чи іншої дії. Діти роздивляються, підбирають дієслова до іменника, відповідаючи на запитання: «Що робить?». Потім дітям дають маленькі картинки, якими слід накрити такі ж на великому аркуші картону. Виграє той, хто першим виконає завдання.

Дидактична гра
«Нанижи намисто»

Мета. Закріпити знання дітей про кольори. Сприяти розвитку кольоророзрізнення.

Хід гри

В чотирьох коробочках лежить намисто різного кольору, різної величини, його слід розложити по кольорах. Нанизувати можна по окремих кольорах, або чергуючи кольори.

Дидактична гра
«Квіти і метелики»

Мета. Узагальнити знання дітей про кольори, відтінки. Вчити

співставляти об'єкти за кольором. Розвивати

кольоророзрізнення, співдружність ока та руки.

Хід гри

Дітям роздаються картки, на яких зображені квіти різних

кольорів. В кожній квіточці серединка має свій колір. Діти

добирають метеликів до відповідного кольору квіточки. Повинні

співпадати серединка квіточки та тулуб метелика.

Дидактична гра

«Що зайве?»

Мета. Вчити дітей групувати предмети за ознаками, підбирати узагальнюючі слова. Формувати прийоми встановлення подібності та відмінності. Розвивати прослідковуючу функцію, зорову пам'ять, мову.

Хід гри

Дітям роздають картки, на яких зображені різні предмети. Слід знайти зайвий. Підібрати узагальнююче слово, описати один із предметів (за вибором).

Гімнастика для очей

Складаємо предметне лото

**Індивідуальне заняття в куточку
"На допомогу оченятам"**

**Заняття з розвитку мовлення.
Складання "живої картинки" на тему
"Весна"**

Складання пазлів

Обведення по контуру

*Поради
батъкам*

Що треба знати про зір.

Вправи для очей

1. **"Метелик"**: кліпаємо віями часто — часто — адже перед монітором очі цього не роблять.

2. **"Очі вгору"**: голову тримайте прямо, не закидаючи. Погляд спрямовуйте вгору, до стелі; подумки продовжіть рух очей на тім'ячко, наче ви туди подивилися. А тепер

очі донизу, у ділянку щитовидки, ніби ви заглянули туди, де ваше горло.

3. **"Гляньте наліво"**: очі дивляться на стіну, а увага "пішла" за ліве вухо.

"Гляньте направо": очі дивляться на другу стіну, а увага "пішла" за праве вухо.

❖ Основна умова, коли виконуємо ці вправи: голова нерухома, поводимо тільки

очима! "Рисунок" має вийти максимально можливого розміру в межах обличчя, але

м'язи очних яблук при цьому не перенапружують, стежте за їх станом! Погляд

переводимо в такій послідовності: у нижній лівій кут, у верхній правий кут, у нижній

правий кут, у верхній лівий кут.

4. **"Вісімка"**: умова виконання така ж, як у праві "Метелик". А тепер очима плавно

опишіть горизонтальну вісімку чи знак нескінченості — максимального розміру в

межах обличчя. В один бік - кілька разів, потім - в інший. Покліпайте часто — часто, легко - легко.

5. **"По колу"**: виконуємо кругові рухи очними яблуками. Голова нерухома. Уявіть

перед собою великий циферблат золотавого кольору (цей колір сприяє відновленню зору). Навантаження на зір мінімальне, побільше вправ на розслаблення.

6. **"Олівець"**: візьміть олівець у праву руку, підніміть олівець і тримайте на лінії

очей. Дивіться на кінчик олівця (чи ручку або ж будь-якої палички) і повільно

відведіть руку вправо і вліво, проводячи цей предмет очима.

7. **"Тренуємо очний м'яз"**: коли йдете вулицею, дивіться то вдалечінь то на кінчик

носа — це тренує очний м'яз.

8. **"З широко заплющеними очима"**: закрийте очі і спробуйте описати коло,

вісімку, намалювати хрестик.

9. **"Піджмурки"**: кілька разів сильно зажмуртеся.

10. **"Масаж вушок"**: на кінчика вух міститься чимало точок, які стимулюють,

зокрема, зір, тому, розтираючи кінчики вух, ви впливаєте на гостроту зору.

Як зняти втому на запалення очей

- кладемо під очі шматочок льоду чи холодний рушник;
- змочуємо повіки соком свіжого огірка;
- робимо компрес повік з настою ромашки чи чайної заварки на 5-10 хв;
- при набряках очей корисно чергувати гарячі й холодні ватні тампони, змочені настоянкою шавлії, ромашки, чайної заварки.

Чорниця - ягода для очей і довголіття

І ягідка, і листячко

У перекладі з латині чорниця "myrtillus" означає «маленька мирта», але кущики чорниці лише зовні схожі на південну рослину, гілочками якої на Великдень християни прикрашають паски. Мирта неїстівна, а ось чорниця...

Ароматні плоди містять дубильні речовини, цукру, пектини, аскорбінову, щавлеву, лимонну кислоти, вітаміни групи В, А, Р, мікроелементи (залізо, цинк, марганець). Завдяки цьому букету цінних речовин препарати плодів чорниці мають протизапальну та антисептичну дію при шлункових розладах неінфекційної природи, колітах, ентероколітах, входять до складу традиційних шлункових зборів.

Відвар плодів рекомендують також при нічному нетриманні сечі, сечокам'яній хворобі, малокрів'ї. анемічним людям, які недоотримують з інших продуктів залізо, чорниці допомагають поповнити його запас і позбутися хронічної втоми, млявості.

Потреба в натуральному, несинтетичному залізі, а отже, у чорниці є у вагітних жінок і жінок, які годують дітей грудьми.

Здавна чорниці вважають ефективним не медикаментозним засобом для лікування ангіни, гінгівітів, стоматитів, опіків, трофічних виразок та екземи. У такому випадку свіжо розтерту ягоду, сік застосовують для полоскання, примочок, компресів.

Не менш цінне й листя, у якому є не лише повний комплект ягідних «чеснот», але й ефірна олія, спирти, фітонциди. Препарати з чорничного листя знижують вміст цукру у крові, саме тому їх рекомендують вживати при початкових формах цукрового діабету.

І зір, і довголіття

Доведено здатність плодів чорниці посилювати гостроту

нічного зору та зменшувати втому очей після тривалої роботи при штучному освітленні, за комп'ютером. Відомо, що під час війни британські льотчики перед нічними польотами їли не лише шоколад, але й чорниці.

Перші серйозні дослідження цієї рослини кілька років тому були проведені у Дослідницькому центрі харчування Бостонського університету. Учені дійшли висновку, що чорниці здатні поновлювати багато функцій організму та потужно протидіють старінню. Д.Джозеф, провідний вчений університету, розробив цілу методику чорничної дієти, завдяки якій, на думку лікаря, цілком реальна річ — зупинити процес старіння і почати омолодження організму. Можна в це вірити чи не вірити, але незаперечною є наявність у чорничних плодах так званих антоціанів - це найсильніші з усіх натуральних антиоксидантів. Саме вони знищують вільні радикали - головну причину руйнування клітин людського організму.

Ще один «плюс» чорниці - здатність збільшувати кількість дофінаміну, сполуки, що регулює важливі обмінні процеси у мозку, звільнюючи його від баласту. А, як відомо, чим молодший мозок, тим здоровіший весь організм. І це ще не все. Збільшення кількості дофінаміну, як доведено, сприяє виробітку соматропіну - гормону росту, який відповідає не лише за довжину ніг, але й за оновлення та омолодження клітин всього тіла.

Під впливом чорничного екстракту, дивувалися з результатів свого дослідження бостонські вчені, спостерігалось також

підвищення пропускнуої спроможності клітинних оболонок та зниження рівня запальних процесів(народні цілителі це давно відчували), поліпшення передачі нервових імпульсів від нервових клітин до інших клітин організму (ось чому наші очі та «люблять» чорну ягоду). Завдяки тому, що чорниці знижують вміст цукру в крові, гальмується склеювання молекул крові, зміцнюються стінки судин. Як це важливо, добре знають хворі на діабет, яким напікають незагойні рани, та люди із серцево-судинними недугами.

Ще одне відкриття американців - здатність «маленької мирти» підвищувати в організмі рівень глутатіону. Це такий специфічний антиоксидант, що його виробляє самий організм. Глутатіон нейтралізує хронічні запалення, а саме вони - визначальний чинник чи не всіх недуг, пов'язаний зі старінням. Так, у жертв хвороби Паркінсона (вона часом перетворює на немічних стариків навіть двадцятирічних) та хвороби Альцгеймера дуже низький рівень глутатіону. Вважається, щоб лише півсклянки чорниць на день досить, щоб зменшити до мінімуму ризик виникнення цих недуг.

❖ При всіх «плюсах» чорниця має один, але не дуже великий

«мінус». Як і всі дикі ягоди, вона накопичує солі важких

металів, радіоактивні елементи. Тож збирати чорниці

слід лише у перевірених місцях. «Найчистішою»

вважається карпатська ягода, яка родить у горах аж до

кінця липня.

Мамо, болять очка!

Часто через батьківський недогляд у дітей різко погіршується зір.

Найперше, на що мають звернути увагу дорослі, це скарги дитини на головний біль. Якщо вони повторюються, це може свідчити про очну патологію (спазм акомодациї). Не можна залишати без уваги часті болі у скронях, у ділянці лоба. Батьки мають прислухатися до своєї дитини - якщо вона втомлюється, якщо під час читання скаржитися, що печуть чи болять очка, треба негайно звернутися до лікаря.

Треба сказати, що батьки, буває, лише зауважують якісь зміни в дитячій поведінці, але не надають цьому значення. А даремно. Якщо малюк мружить очка, незалежно від освітлення, якщо низько нахиляється над зошитом, немов «пише носом», це вже свідчить про наявність серйозних проблем. Не варто чекати, доки все минеться, - зір дитини може різко погіршитися.

До шести років в дитини формується очне яблуко. З огляду на це, справжньою бідою нашого часу можна назвати пристрасть дітей до комп'ютерів. Дорослі чомусь нехтують таке застереження: якщо відстань до екрана менша як метр, це небезпечно для очей дитини. Часто в сім'ях не вважають за потрібне придбати хороший захист для екрана. Працювати за комп'ютером молодшим школярам можна лише тоді, якщо у цьому є конечна потреба. А про те, аби в комп'ютерні ігри бавилися дошкільнята, не може бути й мови. До речі, вчені дослідили, що одна година роботи за комп'ютером

прирівнюється до 6-7 годин фізичної праці. І йдеться про дорослих...

Не можна дозволяти дитині довго сидіти перед телевізором. Без шкоди для очей чотирирічний малюк може дивитися мультфільми не довше як годину (а краще - півгодини). Пам'ятайте, що відстань до екрана телевізора має бути приблизно три метри. Не можна також дозволяти дитині дивитися телепередачі при вимкненому світлі ввечері. Звісно ж, освітлення має велике значення для здоров'я очей дитини. Обов'язково за столом зліва від вашого розумника має стояти ввімкнена лампа денного світла (75 ватів).

Від народження малюк має проходити всі належні обстеження.

Коли дитина підростає, тим більше тоді, коли піде до школи, двічі на рік обов'язково(!) треба перевіряти зір. Якщо ж хтось із членів сім'ї має проблеми із зором, консультації в лікаря особливо важливі, бо короткозорість і далекозорість часто передаються спадково.

Не забувайте також, що важливе значення для здоров'я очей має збалансоване харчування, вітамінотерапія та часті прогулянки на повітрі. Дуже корисні морквяно-яблучні соки, пюре. А головне, дорослим треба пам'ятати, що проблеми з зором в дитини можуть з'явитися через часте перенавантаження очних м'язів.

"Вчимся говорити"

(рекомендації батькам та вихователям)

Людина народжена для спілкування. Її нагороджено найвищим даром — мовою. Дивно, але мовні задатки дитини формуються ще в материній утробі. А коли і як маля розпочне говорити, яка буде вимова,

- це залежить насамперед від батьків.

У рік - слова, у два — речення

Мову й пов'язані з нею функції контролюють півкулі головного мозку.

У правій мовний центр - у лівій півкулі, а у шульги - навпаки. Єдиними звуками дитини у перші тижні життя є плач. Уже в 2-3 місяці малюк видає звуки, що свідчать про його задоволення чимось чи навпаки.

Дитина, що нормально розвивається, промовляє перші слова вже у рік.

Якщо цього нема, то батькам треба насторожитися. До півторарічного віку словниковий запас дитяти має становити 8-20 слів. Від півтора до двох років воно послуговується простенькими двоскладовими реченнями, як-от "мама, дай".

З двох до трьох років дитина засвоює понад 250 слів. Вона багато говорить і ставить безконечні "чому?", "навіщо?", "як?". Висловлювання дворічного малюка, звичайно, не ідеальні, зате він без особливих зусиль вивчить напам'ять невелику казку або вірш, прочитані кілька разів.

Трирічне дитя має правильно вимовляти більшість звуків. А до кінця року в нього формуються усі звуки, крім шиплячих "ш", "ж", "ч", "щ", свистячого - "ц" та сонорних - "р", "л". У п'ять років дитина має говорити чисто, виразно, інтонаційно.

Але усе це - в ідеалі. Батькам не треба забувати, що дитина - маленька країна зі своїми законами розвитку. Буває, що у два роки одне дитя вже добре говорить, а друге тільки-но починає вимовляти перші слова.

Розклади мови піддаються корекції

Дефекти мови у дитини можуть спричинятися різними факторами. "Є

вроджені аномалії голосового апарату, є ушкодження різних мовних зон

слух, язик, губи, щоб була рухливість і гнучкість. Добре залучати дитину до цікавих ігор, де б вона вгадувала певні звуки, визначала їх місце у слові, наслідувала голоси різних тварин, птахів. Якщо ж звук залишається "неслухняним" і надалі, варто скористатися логопедичними прийомами. Але краще звернутися до лікаря-логопеда.

Скажи - "риба"!

Багато кому з дітей каменем спотикання до хорошої вимови стають звуки "р" і "л". Дитина може або замінювати звук "р" на "л" чи інші звуки, або пропускати його взагалі. Може, надалі маля і виправить свою вимову, але краще допомогти йому налагодити правильну вимову. Адже нерідко

причиною поганої вимови у дитини є її "пасивний язик". Оксана Горішевська запропонувала кілька вправ для зміцнення сили кінчика язика. Батьки можуть показувати їх малюкові, а той – наслідувати.

- ❖ Вправа «Скаче конячка». Кінчик язика підняти до верхніх зубів і процикувати.
- ❖ Вправа «Зупинити конячку». Піднімаємо кінчик язика до верхніх зубів і вимовляємо звуки "тр-тр-тр".
- ❖ Вправа "Як кричить індик". Кінчик язика підняти до верхніх зубів і вимовляти "бл-бл-бл".
- ❖ Вправа "Барабанщики". Кінчик язика підняти до верхніх зубів і вимовляти звуки "д-д-д". Спершу повільніше, а потім - усе швидше.
- ❖ Вправа "Як дзижчить мушка". Піднімаємо кінчик язика до верхніх зубів й вимовляємо звук "ж-ж-ж-ж".

Ці вправи можна робити по кілька разів на день. Коли таке дасть ефект і неслухняний звук вдасться малюкові. Хай тоді на закріплення придуть скоромовки, вірші, чистомовки. Усунення дефектів мови вимагає від батьків наполегливості й терплячості. Але ж хіба щастя спілкування з власною дитиною не варте того?!

головного мозку, глухота, - каже логопед дитячого дошкільного закладу №38 для дітей з важкими розладами мови Оксана Горішевська.

- Дизартрія (порушення членороздільної мови - погана вимова слів, складів, окремих звуків) - виникає й внаслідок ушкоджень центральної нервової системи (церебральний параліч, хвороба Паркінсона). Дизартрія буває кількох ступенів. У важких випадках мова дитини зовсім не зрозуміла. З допомогою логопедичної корекції її можна покращити".

Розлад мови - поширене явище. При заїканні порушується нормальний ритм мови, дитина вимушено зупиняє мовлення, вимушено повторює звуки і склади. За словами лікарів, заїкання розвивається у нервових дітей дво - п'ятирічного віку, котрі легко збуджуються. За статистикою, хлопчики більш схильні до заїкання, аніж дівчатка. Навіть невеличкий психологічний стрес може викликати цей розлад, який потім важко лікувати тільки логопедичними вправами.

Лікарі борються із заїканням дитини й медикаментозними засобами, фізіотерапевтичними, психотерапевтичними.

Неслухняні звуки,

У тому, що дитина має погану вимову, переважно винні батьки. Вади вимови - скажімо, гаркавість чи шепелявість — завдають дітям немало прикрощів. Тож вчасно допомогти дитині впоратися із неслухняними звуками - найголовніше завдання батьків.

Що ж для цього треба? Насамперед - з дитиною всякого віку, місячною чи трирічною, слід говорити нормальною мовою, а не "домашньою", "інфантильною". Батьки ж розчулюючись, нерідко називають певні речі "бі - бі", "ту-ту", привчають дитину до того, що у неї "голівка", "рученька", що їсть вона "кашу з маслечком", а увечері їй треба "спатоньки". І не помічають, що дитина виросла, а говорить, як дворічна. Виникає протиприродний стан, коли батьки наслідують дитину, а не навпаки.

Друге правило для батьків - якнайчастіше спілкуватися з власним малятком, читати казки і вірші вголос, терпляче, наполегливо тренувати його

*Рекомендації
вихователям*

Які батьки - такі діти?

Діти не народжуються здібними чи нездарами, добрими чи злими, мужніми чи боягузами. У спадок від нас вони отримують цілий комплекс індивідуальних особливостей. Іншими словами, все, з чим дитя прийшло у світ, відіграватиме важливу роль у формуванні його психіки, однак не визначатиме його як особистість. Головні передумови гармонійного розвитку дитини - життя в спільності людей, насамперед у сім'ї, виховання, яке дають малюкові дорослі, середовище для розвитку, котре вони формують, діяльність, до якої залучають доню чи сина від самого народження.

Малюка оточують люди та речі, створені ними, у яких спресований досвід людства. Його дитина отримує вже готовим, і одразу, з моменту народження, вступає з ним у взаємодію. У процесі активного самостійного дослідження навколишнього світу і у спілкуванні з дорослими малеча засвоює необхідні знання, набуває різноманітних умінь та навичок.

Водночас у неї розвиваються здібності, формуються риси особистості. Дістаючи батьківську любов, належний догляд, хороше харчування (бажано материнським молоком), турботу про здоров'я, фізичний, психічний та емоційний розвиток, дитина швидко росте, емоційно збагачується й гармонійно розвивається. Перебуваючи поряд з матір'ю та харчуючись грудним молоком, немовля

почувається захищеним і вчиться довіряти світові

Величезну роль відіграють емоційні й тактильні контакти з дитиною. Саме на руках у мами чи тата маля відчуває затишок і безпеку, у комфортних умовах знайомиться з середовищем, дістаючи від того яскраві враження та задоволення. Натомість нехтування емоційним світом дитини може обернутися сповільненням її психічного розвитку і відчуження від батьків.

У процесі свого становлення дитина проходить декілька етапів розумового розвитку, які створюють передумови формування у неї певних рис, інтелектуальних здібностей та інтересів, до яких вона найбільш здатна саме у цей час. На думку психологів, діти, що постійно перебувають у некомфортних умовах, особливо в перші роки життя, мають труднощі у навчанні, стискаються з проблемами поведінкового та емоційного характеру.

Доведено, що до семи років закінчується дозрівання мозку дитини. У дорослому віці його маса збільшується втричі. А до трьох років у мозку формується близько 1000 мільярдів зв'язків, що вдвічі більше, ніж у дорослих. Клітини головного мозку пов'язані розгалуженою мережею організму ще до народження дитини. Вони керують роботою серця, диханням та іншими процесами життєдіяльності. Всі інші мозкові зв'язки чекають свого «підключення». Увесь сенс існування клітин мозку якраз і полягає у створенні таких зв'язків.

Період раннього розвитку має стати для дітей яскравим, захопливим, емоційно насиченим, сповненим яскравих образів, живих звуків, приємних мелодій, любові і тепла батьківських рук. Адже рецепт батьківства дуже простий: берете добре ставлення,

додаєте схвалення, змішуєте це з певною кількістю любові і уваги, а потім додаєте обов'язки, приправлені проявом батьківської влади.

У Центрі розвитку дитини раннього віку та усвідомленого батьківства спеціальні тренінги для батьків проводять професійні психологи, медики, психотерапевти, педагоги. Під час цих навчань батьки поглиблюють свої знання розвитку дітей від народження до трьох років; опановують практичні навички створення такого середовища для дитини, що максимально сприятиме розкриттю її пізнавального, емоційного, духовного, фізичного та соціального потенціалу. Вони дізнаються про ефективні прийоми, форми і моделі спілкування у сім'ї. Зрештою, отримують власний досвід проведення гри, добору іграшки, створення свята для малечі.

Кожна дитина — це унікальна людина зі своїм темпераментом, стилем навчання, своєю моделлю та швидкістю росту. Попри те, існують універсальні прогнозовані послідовності росту та зміни, які відбуваються протягом перших дев'яти років життя. Наше завдання - повернути увагу батьків до цих моментів. Ми працюємо й з іншими членами сім'ї, братами, сестрами, щоб навчити старших підтримувати менших.

Основні правила батьківської поведінки

- ❖ у стосунках з дитиною опирайтеся на її позитивні риси;
- ❖ реагуйте на дитину з теплотою і піклуванням;
- ❖ хваліть дитину і підтримуйте її;
- ❖ будьте уважними до дитини;
- ❖ забезпечте дитині безпеку;
- ❖ оцінюйте вчинки дитини, а не її особистість;
- ❖ навіюйте дитині позитивне;
- ❖ сприймайте дитину такою, якою вона є;
- ❖ не згадуйте без особливої на те потреби негативні ситуації з минулого дитини;

- ❖ порівнюйте дитину частіше з самим собою, а не з її однолітками чи знайомими;

- ❖ не живіть життя замість дитини, але будьте поруч з нею, щоб допомогти в разі потреби;

- ❖ поважайте гідність дитини;
- ❖ не допускайте невідповідності між своїми словами і діями;

- ❖ намагайтесь у спілкуванні з дитиною висловлювати свої почуття;

- ❖ будьте для дитини прикладом у словах та вчинках;
- ❖ виконуйте обіцяне;
- ❖ давайте дитині свободу щодо виду діяльності та її форм.

Типові помилки сімейного виховання

- ❖ відсутність єдиних вимог до дитини;
- ❖ формальний характер спілкування з нею;
- ❖ вседозволеність у діях і вчинках;
- ❖ безконтрольність з боку батьків за поведінкою і навчанням дитини;
- ❖ обожнювання, ідеалізація дитини;
- ❖ неврахування індивідуально-психологічних та вікових особливостей дитини.

Партнерська сім'я там, де -

- ❖ відсутні секрети і таємниці між членами сім'ї;
- ❖ гнучкі правила розпорядку;
- ❖ чіткий розподіл економічної відповідальності;
- ❖ є розподіл домашньої роботи й обов'язків на засадах рівноправності;
- ❖ є повага до приватного життя членів сім'ї;
- ❖ основа дисципліни - повага і довіра;
- ❖ є рівномірний розподіл батьківських обов'язків;
- ❖ визнання допущених помилок;
- ❖ відповідальність усіх членів сім'ї за проблеми, які виникають.

Рекомендації

вихователям дошкільних

навчальних закладів

по збереженню зору у дітей.

Найбільшу кількість вражень про навколишній світ мозок отримує через зір. Зір являється визначальним у формуванні уявлень про реально існуючі предмети і явища. З допомогою зору пізнаються суттєві ознаки різноманітних об'єктів (світло, колір, форма та інші), здійснюється орієнтація у просторі, спостерігаються зміни у природі. Зорово - просторові уявлення мають особливо важливе значення у руховій сфері (оскільки рухи розвиваються під зоровим контролем), та у процесі навчання, так як оволодіння буквами алфавіту, числовими зображеннями і т. п. базується на зоровому сприйнятті характерні особливості зорового сприйняття дистанційність, миттєвість, одночасність і цілісність. Зоровий контроль - основоположний момент пізнання предмета. Зоровий аналізатор тісно взаємодіє з руховим, дотиковим, слуховим, нюховим аналізаторами, утворює з ними складні системи зв'язків. Роль зорового аналізатора у психологічному розвитку дитини велика і унікальна. Порушення його діяльності викликає у дитини значні утруднення у пізнанні оточуючої дійсності, звужує можливості, обмежує її орієнтацію.

Для запобігання розладам зору у дітей необхідно своєчасно, починаючи з раннього віку, проводити комплекс профілактичних заходів - гігієнічних, офтальмологічних, педагогічних. Зір дітей перевіряють щорічно. Велике значення для збереження зору дітей має правильний режим дня та раціональна організація занять у дитячих дошкільних закладах, школі та вдома. У відповідності з гігієнічними рекомендаціями тривалість кожного виду занять (малювання, ліплення і т. д.) у молодшій та середній групах дитячого садка не повинна перевищувати 15 хв., у старшій та підготовчій групах - 20 хв. З переривами між ними 5 хв. Чергування таких занять з фізкультурними, музичними позитивно впливає на функціональний стан основних систем організму, у тому числі на зір. Між заняттями пов'язаними з напруженням очей слід підійти до вікна та протягом деякого часу дивитися вдалину.

Діти з найменшого віку повинні регулярно займатись фізкультурою, загартуванням. Це буде сприяти правильному розвитку органа зору.

Сьогодні у кожній сім'ї є телевізор, і діти з насолодою дивляться його. Однак, на думку лікарів - гігієністів, недодержання режиму та умов перегляду передач може бути однією з причин розладу зору (зокрема появи короткозорості), зниження рухової активності, хронічної перевтоми. Дитина 4 років може без шкоди для здоров'я дивитись телепередачі не більше, як 15 хв., з 4 до 7 років - 30 хв.. Необхідно пам'ятати, що тривале сидіння біля телевізора скорочує час перебування дітей на свіжому повітрі. Під час перегляду телепередач в кімнаті повинна горіти лампа, щоб не було різкого контрасту в освітленні. Відстань від екрана має становити не менше двох метрів. Перед переглядом кімнату слід добре провітрити.

Для правильного розвитку зору у дітей дуже важливо раціонально організувати їхнє робоче місце. Столи і стільці мають відповідати зросту дитини (таблиця). Сидіти вона повинна так, щоб міцно, усією ступнею опиратися на підлогу або підставку! Правильно підібрані меблі сприяють розвитку хорошої осанки, створюють оптимальні умови для зорової роботи.

Зріст дитини (см.)	Висота над підлогою в см.	
	Краю кришки стола	Краю кришки стільця
110-115	48	28
115-130	54	32

Велике значення має також освітлення приміщення. Якщо дитина займається за столом, то крім загального освітлення, має горіти настільна лампа потужністю 60 Вт з абажуром. Світло повинно бути матовим (матова лампа) і рівномірно освітлювати робоче місце. Під час писання, малювання, креслення джерело світла слід розміщувати спереду ліворуч, під час читання - можна й праворуч. Сидіти треба прямо, щоб очі від робочої поверхні були на відстані зігнутої в лікті руки (30 - 40см.) Не рекомендується читати, грати лежачи, особливо на боку, а також під час перебування у транспорті. Такі незручності призводять до стомлення зору та головного болю.

Велике значення має також профілактика травм очей. Частіш за все вони трапляються у дітей 6 - 12 років і пов'язані з невмінням поводитись з гострими предметами. Дітей слід вчасно навчити поводженню з гострими предметами, і стежити, щоб ці предмети використовувались за призначенням, а не як іграшки. Ні в якому разі не можна дозволити дітям гратися з рогатками, палицями, тощо. Спортивні травми трапляються порівняно рідко, але їх можна уникнути, якщо бути уважними під час катання на лижах, гри в хокей тощо.

Пропонуємо комплекс вправ, які слід проводити декілька разів на день перед складною зоровою роботою та після неї:

1. Міцно замружити очі на 3 - 5 секунд, а потім відкрити. Повторити 6-8 разів. Вправа зміцнює мускули повік, розслабляє мускули очей та покращує кровообіг.
2. Швидко моргати на протязі 15 секунд. Повторити 3-4 рази. Вправа покращує кровопостачання мускулів ока.
3. Закрити очі та масажувати повіки круговими рухами пальців протягом 3 хвилин. Вправа розслабляє мускули очей, покращує їх кровопостачання. Засвоївши дану методику ви не лише допоможете дітям, а й собі закріпите зір.

У питаннях виховання здорової дитини не може бути дрібниць. Від стану зору багато в чому залежить успішне виконання і навчання дітей, якість виконання ними учбових завдань, а у майбутньому і професійної роботи. Виконання викладених рекомендацій допоможе попередити виникнення очних хвороб.

Література.

- С.М. Мартинов. "Здоров'я дитини в ваших руках". Київ 1998 р.
Г.М. Єременко. "Бережіть зір дітей". Київ 2001 р.
Г.Г. Демиргогян. "Тренуйте зір". Москва 1996 р.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ВИХОВАТЕЛЯМ ДОШКІЛЬНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ,
ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В
КОМПЕНСУЮЧИХ ГРУПАХ
(ДЛЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ)

Пізнавальна діяльність дітей з різними порушеннями зорового аналізатора відбувається на звуженій сенсорній основі, тобто ці діти отримують менше в якісному і кількісному відношенні інформації про предмети і явища довкілля, ніж діти з нормальним зором.

Ступінь обмеженості об'єму інформації залежить від глибини ураження зору, сформованості у цих дітей способів та прийомів пізнавальної діяльності та ряду інших факторів. Діти - дошкільники з порушеннями зору недостатньо володіють своїми органами чуття. Вони не вміють ще сприймати навчальний матеріал, вдивлятися в нього, розглядати вслуховуватись, виділяти кольорові, смакові, слухові властивості, часто задовольняються першими враженнями, а це призводить до неповного, неточного, а то і помилкового сприйняття. Отже у сенсорному вихованні дітей з патологією зору слід особливу увагу звертати на формування способів і прийомів пізнавальної діяльності.

Прийшовши працювати в групу для дітей з вадами зору, вихователь повинен ознайомитися зі своїми обов'язками.

Обов'язки вихователів спецгрупи

1. Слідкувати за правилами носіння окулярів; _
2. Знати, що кожній гостроті зору відповідає своє робоче місце;
3. Використовувати під час занять яскраві кольори (червоний, зелений, жовтий);
4. Використовувати об'єкти більші і менші за 2 см;
5. Вчити дітей новим іграм, враховуючи діагноз;
6. Розробити матеріали ігор, які відповідають зоровому навантаженню (шнурівка, гудзики, намисто, шнування і т.п.);
7. Проводити індивідуальні заняття (ліплення, малювання, накладання, копіювання);
8. Розсадити дітей за рекомендацією лікаря;
9. Знайомити батьків з станом зору дітей;
10. Під час перебування дітей на свіжому повітрі слідкувати, щоб ігри відповідали фізичному та розумовому розвитку.

КОРЕКЦІЙНІ ЗАВДАННЯ, ЯКІ НЕОБХІДНО ВКЛЮЧАТИ НА ЗАНЯТТІ.

ЦІЛЬ ЗАНЯТТЬ: Підняти гостроту зору.

Вправи на локалізацію.

Розвивати дрібну мускулатуру рук.

Розвивати орієнтацію в малому та великому просторі.

Розпізнання форми, кольору, величини предметів.

Розвивати просліджуючи функції зору.

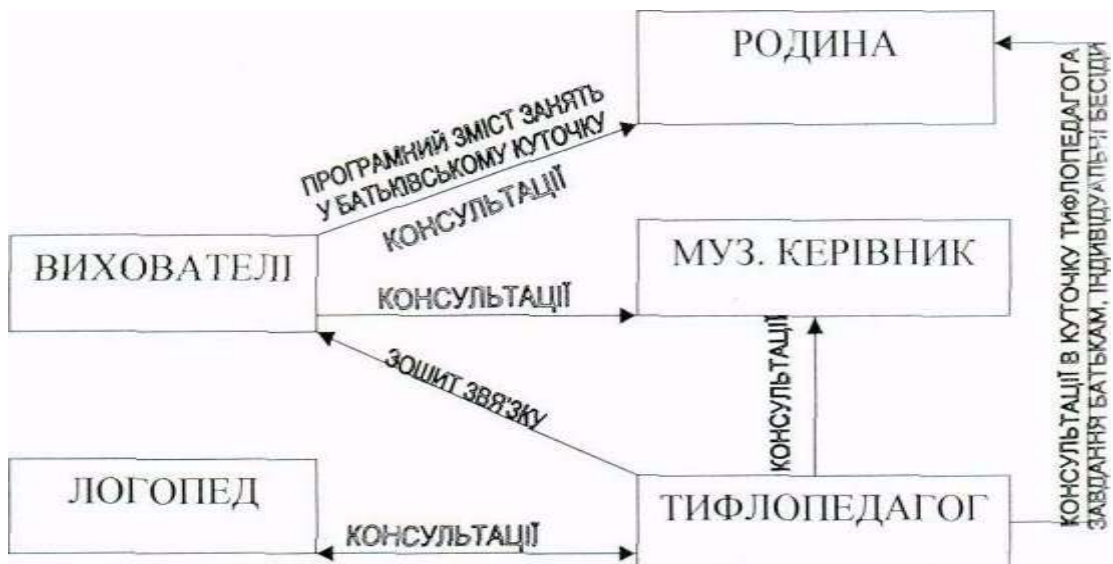
Розвиток бінокулярного зору.

Розвиток стереоскопічного зору.

МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВПЛИВ НА ДИТИНУ В

ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ СЛІД ЗДІЙСНЮВАТИ ЗА

СХЕМОЮ:

Освітня робота має компенсаторне корекційну спрямованість. Педагоги повинні працювати з дітьми за спеціальними програмами, розробленими для дітей з вадами зору.

Обсяг рухових навантажень залежить від різновиду та ступеня порушень зору й індивідуального розвитку дитини і визначається офтальмологічним листом, узгодженим з офтальмологом і педіатром .

Особливу увагу слід приділяти проведенню корекційних вправ та ігор, складанню дидактичних посібників, які можна використовувати на будь-якому занятті.

Колір - одна з найважливіших ознак предмета, яка фіксується тільки візуально і тривалий час лишається у свідомості дитини . У дітей з вадами зору сприйняття кольору порушене. Спеціальна компенсаторно-корекційна робота над формуванням кольоросприйняття у дітей ведеться у такій послідовності:

1. Розрізнення кольорів.
2. Називання кольору.
3. Порівняння об'єктів за кольором.
4. Співвідношення кольору з його носієм (об'єктом).
5. Локалізація за кольором.
6. Систематизація об'єктів за кольором.
7. Аналітичне сприйняття кольору.

КОМПЕНСАТОРНО-КОРЕКЦІЙНА РОБОТА ПО ФОРМУВАННЮ ФОРМОРОЗРІЗНЕННЯ направлена на засвоєння назв геометричних фігур, розвиток полісенсорних зв'язків.

1. Обведи по контуру геометричні фігури. Заштрихуй їх.
2. Відгадай по опису фігуру .
3. Гра "чарівний мішечок".
4. Гра "поклади на місце".
5. Відшукай в кімнаті предмети певної форми.

Для розвитку аналітичного спостереження у дітей слід формувати спільні способи розумових дій: аналіз, порівняння, узагальнення, формувати вміння використовувати сенсорні еталони (колір, форму, величину, матеріал).

1. Гра "А у мене...".
2. Гра "Підказка".
3. Подумай і скажи, чим відрізняються предмети, чим вони подібні (гілка ялини і сосни, трамвай і тролейбус, і т. п.).
4. Якого кольору осінь? Чим пахне садок в осінню пору?
5. Доповни ряди предметів і назви спільним словом :
Весна, Літо, Осінь...
Вовк, лисиця, білка...
Тюльпан, ромашка, незабудка...
Дуб, береза, клен...
Шофер, лікар повар...

Пропонуємо ряд ігор та корекційно-розвиваючих завдань для практичного використання в корекційній роботі.

Розвиток наочно-дійового та образного мислення .

1. "Лото" - складання цілого з окремих частин.
2. Гра "Відгадай, кому належить" - демонстрація зображення якоїсь частини тіла птаха чи тварини, а діти по черзі відгадують, кому воно належить і розповідають, що вони знають про нього.
3. "Четвертий зайвий" - вправи на виключення предмета, невідповідного до групи.

Розвиток словесно - логічного мислення і мовлення.

1. Розглядання сюжетних малюнків. Бесіда за їх змістом стимулює дітей до активного мовлення.
2. Сприйняття і розуміння сюжетних малюнків з прихованим змістом. Діти вчаться бачити взаємозалежність різноманітних явищ, встановлювати часові, причинно-наслідкові зв'язки.
3. Гра "Підбери пару". Діти по черзі підбирають побільше парних картинок за певними ознаками: за кольором, формою, належністю до виду.
4. Розуміння та відгадування загадок.
5. Гра "Назви хто ми". Ведучий дає усний опис любої тварини, а діти повинні знайти певний малюнок і показати його.
6. Читання літературних творів-найпоширеніша форма розвитку мислення та мовлення дітей.
7. Сприймання і розуміння серії малюнків, зв'язаних єдиним сюжетом. На трьох таблицях зображені ситуації, які зв'язані єдиним сюжетом. Розглядаючи їх, діти навчаються встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнення, давати оцінку зображеним ситуаціям.
8. Сприймання і розуміння серії малюнків з безглуздом, беззмістовним сюжетом. На таблицях - безглузді ситуації, розглядаючи їх, діти розповідають, чи може таке явище бути, чи ні. Важливим показником рівня розвитку дитини є емоційна реакція на такі малюнки.

Вправи на розвиток пам'яті та уваги.

1. Гра "що змінилось?".

На столі лежить певна кількість знайомих іграшок. Кожну з них показують дітям і вони називають її. Пропонуємо дитині заплющити очі, або відвернутись. Забираємо одну, або кілька іграшок, а дитина повинна назвати, яких іграшок не стало.

2. Гра "Цікаве лото".

Беремо картинки, на яких зображені знайомі предмети (одяг, посуд, транспорт...). Показуємо дітям 2—3 картинки з загальної кількості, а потім розкладаємо всі останні. Дитина повинна назвати ті картинки, які їй показували спочатку.

3. Гра "Чий хвіст (дзьоб, ноги...)?".

На одній половині дошки закріплені малюнки з зображенням тварин без хвоста (ніг, дзьоба..). На другій - малюнок з зображенням цих частин тіла. Створюється 2 команди. За сигналом діти підбирають кожній тварині її хвіст (ноги, дзьоб),! називають цю тварину. Виграє та команда, яка швидше справиться з завданням.

4. Вправи з малюнками.

Пропонуємо дитині розглянути 2 однакових малюнки, але на одному із них якісь предмети, або деталі предмета недомальовані. Спочатку просимо уважно розглянути і назвати правильний малюнок. А потім малюнок з недомальованими предметами. Питання: "що забув домалювати художник?" .

Такі вправи тренують спостережливість, здатність запам'ятовувати матеріал і концентрувати увагу на відповідних об'єктах.

Ігри та вправи на розвиток орієнтації в просторі.

Для дітей 4-го року життя.

1. Починати ознайомлення з просторовими положеннями предмета слід з виділення та назви частин свого тіла: рука,

нога (права, ліва). Такі ж вправи можна проводити з одягом: кишені, рукава.

Дидактичні ігри, вправи: " Давай привітаємось "/" Візьми іграшку в ліву руку ", " Слухай і точно виконуй", і. т .п..

Познайомити дітей з приміщенням групової кімнати, спальні, роздягалки: де знаходяться меблі, вікна, двері.

3. Вчити орієнтуватись на голос, наприклад: "Хто позвав? ", " Біжи до мене ", "Знайди предмет по звуку"(годинник, дзвіночок) .

Для дітей 5-го року життя.

На цьому етапі слід вчити дітей орієнтуватись в просторі, віддаленому від групової кімнати. Вчити ходити по сходах, драбині, обходити людину , яку зустрів з правої сторони, рухатись за словесною інформацією. Діти повинні вміти орієнтуватись на території дитячого садка. Розвивати вміння орієнтуватись на слух на аркуші паперу.

Для дітей 6-го року життя.

В старшій групі необхідно продовжувати формувати просторове уявлення. Вчити малювати прості схеми руху: "Знайди на малюнку, схемі", "Де захований предмет?", "розкажи, що де знаходиться" і .т. п. Діти повинні знати правила руху на вулиці. Вчити розрізняти шум вітру, дощу, хуртовини. "Що далі, що ближче?", "Що зліва, що справа?", "Як пройти медичний кабінет? ", " Як ти йдеш додому?", "Склади візерунок з геометричних фігур".

